

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Arctoi orbis tertium

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

DANIAE REGNUM

Arctoi Orbis tertium.

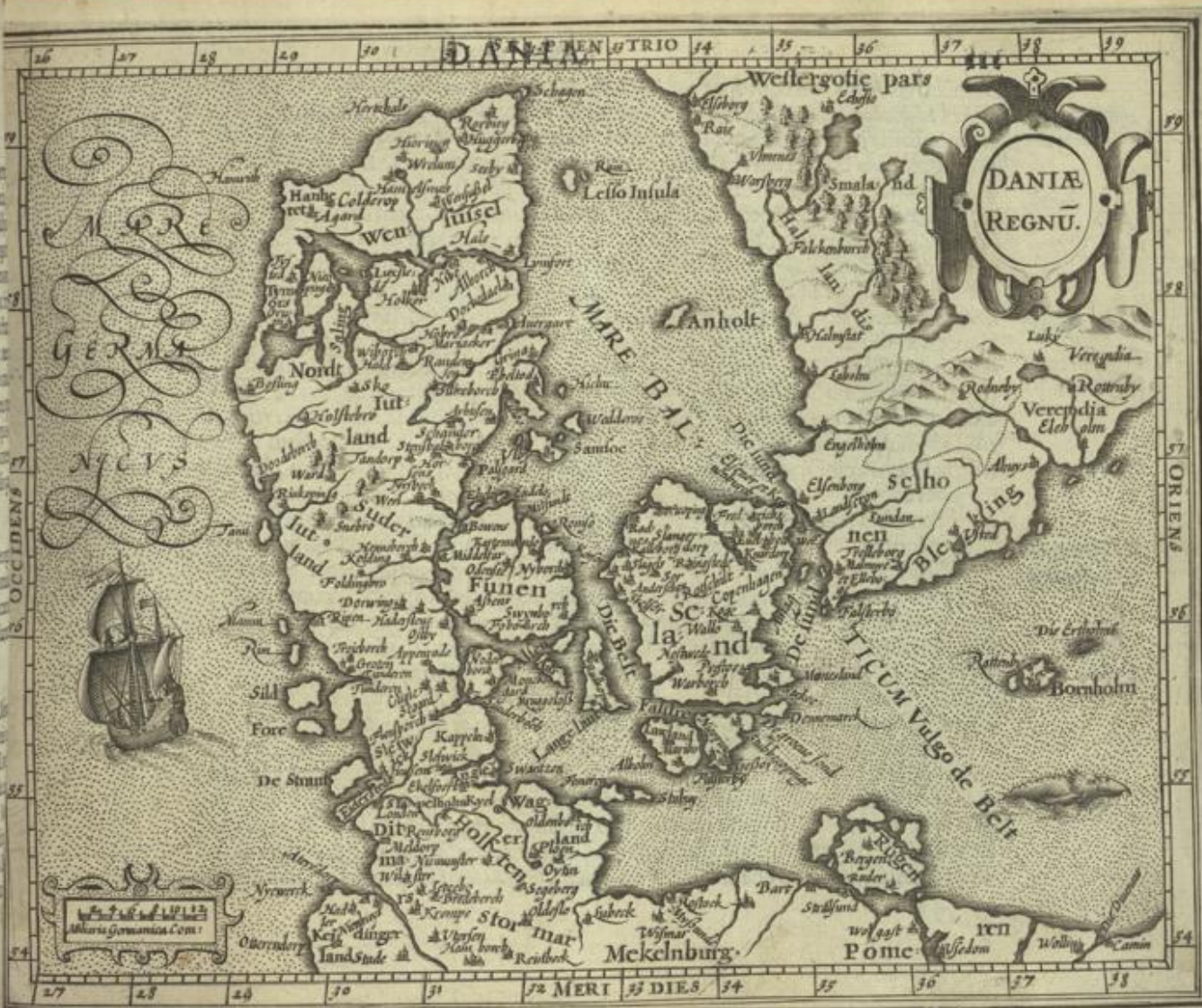
*Regio.
Situs,**Caeli temperies.
Soli fertilitas.
Animalium va-
rietates.**Imperium majorum.**Fionia,
Zelandia,
Nomina,
Unde dicta Ze-
landia,
Situs,
Urbes.*

Dania duobus tantum locis continenti juncta est; eam a plaga Mundi Occidua, Oceanus Germanicus, ab Ortu Solis Mare Balthicum lambit & littora pulsat, ad Septentrionem Norwegia & Suecia, ad Meridicm Holfatia, Megalopolis & Pomerania obtenduntur. Ea in creberrimas Insulas disjunctissimas distribuitur. Caeli temperies, una cum salubritate aeris Danos blande, ut Ioh. Coldingensis verbis utar, refocillat. Terræ ubertas nutrit: Volucrum suavissimus concentus recreat; Silvarum Nemorumque varia materia oblectat: In quibus Porci innumerabiles oberrando, nunc glandibus quercinls, nunc fructibus faginis ad voluptatem faginantur. Multifformes simul atque Animalium species & florida prata delectant. Maris affluetia & penu conferuissimū, Danos cum magna Europe parte alit, & quo ad vitæ usum carere nequeunt, Natura Danis minime invidit. De Imperio autem Majorum scribit Munsterus: *Danum*, quendam multis ante Christum seculis in sua Dania regnum primum tenuisse, à quo, Regum Danicorum stemmata ceu quodam derivato principio, splendido successione ordine profluxerunt. De hujus autem successoribus ac reliquis Daniae Regibus Munsterum vide fusilsime disferentem. Nunc Danorum omnis regio Maris faucibus intercepta consistat multis partibus, quarum præcipuæ sunt *Jutia, Fionia, Zelandia & Scania*, præter Insulas singulis partibus adjacentes.

Jutia, quam nonnulli *Gothiam* appellati volunt, quòdam Cimbrorum fedes, apud Historicos & Geographos *Cimbria Chersonesus* dicitur, & in *Jutiam Meridionalem & Septentrionalem* dividitur. Hujus Septentrionalis Jutia descriptionem vide secunda Tabula Daniae. *Meridionalis Jutia* olim dicta *Nordalbingia* inclutum Ducatum Slesvicensem complectitur, cui Holfatiæ Ducatus nunc quoque subjungi potest; horum ampliore declaratione suo loco, videlicet tertia Tabula Daniae inuenies.

Fionia particularior quoque descriptio sequitur, quarta Tabula Daniae comprehensa.

Zelandia quæ & *Sialandia* inter reliquas Daniae Insulas est maxima, *Codonomi* Melæ, ut censent Olivarius & Ortelius. Hanc alii *Zelandiam* quasi maris terrâ, quod undique mari incincta sit: alii vero quasi feminis terram, eo quod sua sponte absque annua stercoreatione segetum omnis generis ferax sit, dictam volunt. Longitudinem habet hæc Insula itineris bidui, atque latitudinem fere æqualem. Quindecim Civitatum, duodecim Arcium Regiarum capax est. Inter Civitates autem *Hafnia* sive *Copenhagen*, est præcipua totius Daniae Metropolis, magnitudine, opulentia & maxima Portus commoditate insignis, quem & incredibilis profunditas & obiectus Insulæ quæ *Amagget* vocant nautis tutissimū facit. Ex qua passim Ecclesiis ceu perpetua seges Doctorum, atque eruditissimorum Pastorum tam in regno Daniae quam Norwegiæ subministratur atque sufficitur. Supra Hafniam

DANIA.

112

Hafniam est *Helsingora* & prope eam *Arx Regia Cronenburgum*, de qua infra, cui ab altera parte ultra Mare finitima *Arx Helsingborch* cum Opido ejusdem nominis respondet. Ibi *Zelandia* & *Scania* prominentibus utrimque promontoriis ita prope coeunt ut vix parvi milliarii inter se relinquunt Maris spacium quod *De Sund* vocatur. Ad hunc locum omnes naves Orientem versus cursum insituentes, velut ad centrum coire & Regi ve'digal p'dere coguntur: cumque in utroque littore arx posita sit, Rex quando id necessitas postulat, suis in medio collocatis navibus, ita has fauces occludere potest, ut quantumvis etiam numerosam classem ab ingressu, vel egressu prohibere queat. Huc saepe uno die 200 saepe etiam 300 naves ex variis Europae partibus convenire contingit. Est & hic *Roeschildia* sedes olim Episcopi; ibi multorum Regum & Ducum insignia monumenta conspiciuntur: nunc autem ad tenuitatem perducta, quod cives urbium confisi munitionibus soleant inolescere. Sub *Zelandia* autem sequentes sunt Insulae, *Amigria*, *Huena* sive *Ween*, *Moensland* in qua civitas *Stegoa* & plures aliae. Habet *Zelandia* unum Episcopatum cujus Praesul *Roeschildia* sedem antiquitus, uti diximus, habuit. *Scania* inter Regni Daniae Provincias magnitudine & opibus admodum insignis est regio, atque cum Suecia continens. Hanc alii *Scandinaviam* pro *Scandinavia*, id est, *amanam Daniam*, alii *Scaniam*, atque alii *Scoenigiam* dixerunt, vulgo *Scoenen*. Plinius eam tum *Scandiam*, tum *Scandinaviam* vocat, sed in eo fallitur, quod *Insulam* esse putat *incomperta magnitudinis*. Sed Ortelius hanc Plinii *Scandiam* & *Scandinaviam* non *Scaniam*, sed eam Peninsulam esse, quae hodie tria amplissima Regna Norwegiam, Sueciam & Gothiam aliasque regiones comprehendit, autumat, ut supra quoque diximus. Undique cingitur haec *Scania* Mari, praeter unum Terrae brachium quod porrigitur in Boream, ac inderecurvatur in Orientem ubi Sueciae jungitur: sed intercedunt profundi saltus asperrimaeque rupes, per quas e *Scania* in Gothiam Sueciae partem iter agere tam difficile, ut fere levius sit marino discrimine vitare terrestrem laborem. Regio Coeli beneficio, Telluris obsequio, Portuum & Emporiorum commoditate, maritimis opibus, Lacuum & Fluminum piscatione, ventione nobilium Ferarum, Auri, Argenti, Aëris & Plumbi inexhaustis venis, Opidorum frequentia, civilibus institutis nulli cedit beatæ regioni: unde & *Schondia* illi nomen mansit, teste Munstero. Haec quondam in duos ducatus, *Hollandiam* & *Blekingiam* divisa, nunc Praefecturas viginti tres & civitates quindecim comprehenditur. Ejus Metropolis est *Londia* sive *Londia* ubi Regni Archiepiscopus sedem suam fixit. Est etiam hic *Malmogia*, quae & *Ellebogen*, dicitur, insigne Emporium & praecipua: otius regionis civitas propter multitudinem & frequentes negotiationes, quas ibi provinciales exercent. In *Hollandia* est *Arx Warburgum* altissimis Montium jugis superstructa. Eam a Suecis anno MDLXV captam & imposito praesidio munitam cum *Daniel Ranzovius* jussu & auspicio Regis *Friderici secundi* arcta obsidione premeret, ut tandem se dedere sit coactus, globo ex tormento aëneo per caput trajecto peremptus est an. MDLXIX vir virtutibus & laude bellis de illustris. Adjacent huic Regioni Insulae *Landoe*, *Hannoë*, *Bornholm* Insula famosa in quatuor praefecturas divisa, & tres Civitates ac unam Arcem continens. *Gotlandia* in qua antiquum Emporium *Wjsby* aliquando val-

Scandia.
Nomina.

Situs.

Caeli temperies
& *Soliqualitas.*

Urbes.

deflorens, nunc autem ad alias Civitates mercatura translata, viris, opibusque attenuatum jacet. Præter Frumentum, Cæcum, Butyrum, variasque Pelles, etiam Abietes procerissimas, quarum frequentes ibi Silvæ sunt, *Mercimonid;* *Flumina.* nalis navium fabricandis, & præterea Lapides ad structuram utiles, nec non Calcem copiose emittit. Flumina Danicæ sunt *Egidora*, vulgo *Eyder*, *Chalusus* Ptol. Hic Frisios a Dittmaris dirimit ac se in Oceanum Britannicum exonerat: & *Stora* piscosus & navigabilis fluvius, qui in intima Holsatia ortus, aliquot Opida, & nobilem illam Ranzovianam domum Bredenbergam alluit, posteaque se in Albim effundit, & alia. *Mare Balticum.* quod ad Ortum terminum Danicæ supra constituimus, nunc accolæ *Belts*, Germani *Offsee* indignant, a Baltheo, id est, militari cingulo nomen hausit, quod cinguli instar utramque Chersonesum ambiat ac complectatur. *Pigrum* a Tacito nominari videtur, ab effectu ut putat Ortelius, quod non ut cætera maria moveatur, nam æstus ejus vix deprehenditur, ut testantur illi qui illud sæpius navigaverunt: continuoque fluxu ex Oriente versus Occidentem descendit. *Helsingora* ad Fretum Sundæ, arcem habet Regiam *Croneburgum*, præsidium extremæ Insulæ Zelandicæ oræ. Hanc arcem Fredericus 11 Danicæ Rex maximis & innumerabilibus demerfis saxis, interque compacta & fistucata robora conclusis, ac loco fundamenti stabilitis firmatisque, ex ipso maris fundo immani sumptu eduxit, tanta operis firmitate ut immanes pelagi fluctus magnisprovolutos procellis, atque ad vallum murosque horrendo boatu illisos, citra ullius periculi metum despiciat. Est in urbe Lundia Horologium in quo ars mira elucet, *Laurentianum* dictum: situm id in inferiori Templi parte; hic tabula parieti affixa visitur circulis aliquot variorum colorum distincta. In hac per certos ejus rei indices, & annus, & mensis, ac septimana, dies quoque singuli, ac horæ, in quibus agunt homines liquidissime monstrantur, eo etiam indicato si festum celebretur seu fixum seu mobile. Item quis luminarium Solis ac Lunæ motus, quæque horum in Zodiaco loca diebus singulis, & inter se habitudines. Atque hæc quidem foris: intus autem, machinis quibusdam ad id fabrefactis res agitur. Quibus illud additum est, velut *Pavergon*, sed & id arte factum, ut quoties publice signum datur horæ elapsæ, supra tabulam ipsam duo concurrant simulachra (Equites dixeris Cataphractos) quæ tot sese ictibus petunt, quot signa dat campana major in turri suspensa quæ horam indicat. Quod vero magis mirandum, in hujus tabulæ medio velut in throno collocatum est Simulachrum Virginis Mariæ sine tenentis infantem. Ad latera huic ostia duo, ante pedes velut Theatrum semicirculi forma, arcu hujus spectatoribus obverso. Intus machina cum simulachris trium Magorum, quorum singulis singuli famuli additi. Machina mota ad ejus cui hoc negotium datum est, arbitrium, prodeunt simulachra. Ante alios veluti Caduceator minitabundus, gladio vibrato pulsat ostium sinistrum, eo aperto proceditur. Buccinis simul duabus sonantibus quas inflare videntur buccinatorum simulachra. Qui primus est Magorum, magnifico prodit per theatrum incoctum. Ad virginis simulachrum ubi ventum est, reverenter ad hanc versus inclinatur sese Magus, velut adorabundus. Faciunt idem reliqui magi. Famuli horum immoti procedunt, nulla edita reverentiæ significatione. Horum postremus ostium dextrum claudit, ita quidem ut & clarior quidam sonus, eo ocluso, ad aures spectantium perveniat. Sed de his satis.